

الگوها و روش‌های تدریس

مؤلفان:

دکتر اکرم حافظی

عضو هیأت علمی دانشگاه فرهنگیان

دکتر مریم نادری

نشر آناپنا

مدرسنامه: حافظي، اكرم، ۱۳۴۵ -

عنوان و نام پديدآور: الكوها و روش‌هاي تدريس / مولفان: اكرم حافظي، مريم نادري.

مشخصات نشر: تهران: انتشارات آناپنا، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهري: ۳۱۲ ص.

شابک: ۷-۱۳-۷۳۹۴-۶۰۰-۹۷۸-۷۰۰۰۰۰ ريال

وضعيت فهرست نويسي: فيبا

يادداشت: كتابنامه: ص. [۳۰۵] - ۳۱۲.

موضوع: تدريس ائريخش

موضوع: Effective teaching

موضوع: تدريس -- روش شناسي

موضوع: Teaching -- Methodology

شناسه افزوده: نادري، مريم، ۱۳۵۰-

رده بندي كنگره: LB۱۰۲۵/۳

رده بندي ديويي: ۳۷۱/۱۰۲

شماره كتابشناسي ملي: ۷۳۹۴۷۲۶

وضعيت ركورد: فيبا

نشر آناپنا

الكوها و روش‌هاي تدريس

مولفان: دكتور اكرم حافظي و دكتور مريم نادري

صفحه‌آرا: حسن موسوي

طراح جلد: محمدرضا چشمه

شمارگان: ۱۱۰۰ جلد

چاپ اول: پاييز ۱۳۹۹

چاپ: مهرگان

شابک: ۷-۱۳-۷۳۹۴-۶۰۰-۹۷۸

هفتاد هزار تومان

همه‌ي حقوق براي ناشر محفوظ است!

نشانی: تهران/ خيابان آزادي/ ابتداي خوش شمالي/ پلاک ۹/ طبقه ۱/ واحد ۵

تلفن: ۰۹۱۲۵۲۷۲۸۵۸/۰۹۲۱۳۲۵۲۸۵۸/۰۲۱۶۶۴۳۳۱۳۱

ايميل: anapananashr@gmail.com

اينستاگرام: @anapanabook

وبسایت: www.anapana.ir

فهرست مطالب

پیش‌گفتار	۱۱
فصل اول کلیات	۱۳
مقدمه	۱۳
روش تدریس	۱۶
مبانی نظری تدریس	۱۷
مقایسه روش‌های سنتی و نوین تدریس در فرایند یاددهی یادگیری	۲۰
فرایند تدریس در کشورهای آلمان، ژاپن، آمریکا و ایران	۲۱
تدریس در آلمان	۲۲
تدریس در ژاپن	۲۲
تدریس در آمریکا	۲۲
تدریس در ایران	۲۳
الگوی نوین به روش فعال	۲۴
مفاهیم رایج در زمینه تدریس	۲۵
دیدگاه‌های مختلف تدریس	۲۵
تناسب سنجی الگوها	۲۹
فصل دوم: نقش معلم در نظام آموزشی	۳۳
مقدمه:	۳۳
نقش تربیتی معلم از دیدگاه مکاتب فلسفی و نظریه‌های تربیتی	۳۴
جایگاه معلم از دیدگاه بعضی از علمای تعلیم و تربیت	۳۸
اهمیت مقام معلم از دیدگاه اسلام	۴۱
چالش‌های فرا روی معلمان در عصر کنونی	۴۴

۴۹	فصل سوم: الگوهای یادگیری
۴۹	مقدمه:
۴۹	یادگیری از طریق شرطی شدن کلاسیک
۵۱	یادگیری از طریق مجاورت
۵۵	یادگیری از طریق شرطی شدن فعال
۶۱	یادگیری از طریق مشاهده
۶۴	یادگیری از طریق شناخت
۶۷	فصل چهارم: برنامه‌ریزی تدریس در قالب طرح درس
۶۷	مقدمه:
۶۸	انواع طرح درس از نظر کلیت
۶۹	انواع طرح درس روزانه
۶۹	شکل و قالب طرح درس
۷۲	طبقات هدف‌های رفتاری
۷۹	تفاوت ارزشیابی تکوینی و ارزشیابی پایانی
۹۵	فصل پنجم: مدیریت کلاس درس
۹۵	مقدمه
۹۶	تعریف مدیریت
۹۷	اهمیت و ضرورت مدیریت و انضباط کلاس
۹۸	اهداف مدیریت کلاس
۹۹	ویژگی‌های معلم در عصر حاضر
۱۰۹	اصول مدیریت کلاس
۱۱۱	مهارت‌های مدیریت کلاس
۱۱۱	روش‌های مدیریت کلاس
۱۱۵	فصل ششم: الگوهای تدریس
۱۱۵	مقدمه
۱۱۶	الگوی گانه
۱۲۰	الگوی جویس و همکاران
۱۲۲	خانواده الگوهای اجتماعی یا تعاملی:
۱۲۳	خانواده الگوهای شخصی (فردی):

۱۲۳	خانواده الگوهای نظام های رفتاری:
۱۲۴	معرفی برخی از الگوهای تدریس
۱۲۴	الگوی تفکر استقرایی
۱۲۷	الگوی بدیعه پردازی: (افزایش تفکر خلاق)
۱۳۱	الگوی یادسپاری
۱۳۲	مراحل الگوی یادسپاری
۱۳۳	فنون و راهبردهای روش یادسپاری
۱۳۵	الگوی دریافت مفهوم
۱۳۶	مراحل تدریس از طریق الگوی دریافت مفهوم
۱۳۹	یادگیری همکارانه (گروه بندی دانش آموزان)
۱۴۳	الگوی تدریس ساخت گرایی یا سازنده گرایی
۱۴۵	الگوی پیش سازمان دهنده
۱۴۸	الگوی آموزش کاوشگری
۱۵۲	الگوی کاوشگری گروهی:
۱۵۳	الگوی رشد عقلی
۱۶۲	الگوی تدریس غیرمستقیم
۱۶۵	الگوی یادگیری استدلالی
۱۶۹	فصل هفتم: روش های مختلف تدریس
۱۶۹	مقدمه
۱۶۹	الف) روش های تدریس کهن (ستی)
۱۶۹	روش سقراطی
۱۷۰	روش مکتب خانه ای
۱۷۰	ب) روش های تدریس جدید
۱۷۰	روش سخنرانی
۱۷۲	استقرار توجه شاگردان در طول ارائه محتوا
۱۷۴	روش تدریس نمایشی (نمایش تجربی)
۱۷۸	انواع روش های نمایش
۱۷۹	روش آزمایشی (آزمایشگاهی)
۱۸۱	روش بحث گروهی
۱۸۴	کاربرد روش بحث گروهی در دروس دانشگاه ها

۱۸۵	روش تدریس بارش مغزی
۱۸۹	روش‌ها و تکنیک‌های مشابه:
۱۹۰	۶- الگو و روش حل مسأله
۱۹۲	انواع الگوی حل مسأله
۱۹۴	۷- روش ایفای نقش
۱۹۸	۸- روش تدریس کارگاهی
۲۰۰	۹- روش‌های آموزش انفرادی
۲۰۳	۱۰- آموزش انفرادی بر اساس دیدگاه اسکینر
۲۰۶	انتقادات به آموزش برنامه‌ای
۲۰۷	اصول آموزش برنامه‌ای
۲۰۸	۱۱- روش یادگیری تسلط‌یاب یا در حد تسلط
۲۰۹	مقایسه آموزش برنامه‌ای و آموزش سنتی
۲۱۱	۱۲- روش‌های آموزش انفرادی به وسیله کامپیوتر
۲۱۲	۱۳- روش تدریس خصوصی
۲۱۲	سمینار
۲۱۵	مزایا و محدودیت‌های سمینار
۲۱۶	تدریس مجازی و روش‌های آن
۲۱۷	روش‌های تدریس مجازی
۲۱۸	زیرساخت‌های آموزش مجازی در عصر جهانی شدن
۲۱۹	مزایای تدریس مجازی و یادگیری الکترونیکی
۲۲۰	چالش‌های آموزش مجازی
۲۲۱	مشکلات و چالش‌های سیستم آموزش مجازی LMS
۲۲۲	مراحل تدریس مجازی
۲۲۵	فصل هشتم: سنجش و ارزشیابی پیشرفت تحصیلی
۲۲۵	مقدمه
۲۲۸	تعریف ارزشیابی
۲۳۰	ارزشیابی در آموزش و پرورش سنتی
۲۳۰	ارزشیابی در آموزش و پرورش نوین
۲۳۰	اهداف ارزشیابی
۲۳۱	اهمیت و ضرورت ارزشیابی

۲۳۵	اصول حاکم بر ارزشیابی پیشرفت تحصیلی:
۲۳۷	انواع ارزشیابی
۲۴۰	هدف ارزشیابی تکوینی یا مستمر:
۲۴۰	شیوه‌های اجرایی ارزشیابی تکوینی یا مستمر:
۲۴۴	آزمونهای عملکردی (مرور کوتاه)
۲۴۴	انواع آزمونهای عملکردی
۲۴۷	دسته‌بندی ارزشیابی‌های آموزشی با توجه به ارزشیابان:
۲۴۹	ویژگی‌های ارزشیابی معتبر
۲۵۱	رویکردهای جدید ارزشیابی
۲۵۲	تناسب ارزشیابی با تدریس
۲۵۴	ارزشیابی حرکت زا
۲۵۶	ارزشیابی کارنما
۲۶۱	فصل نهم: الگوها، تئوری‌ها و نظریه‌های آموزش بهداشت و ارتقاء سلامت
۲۶۱	مقدمه
۲۶۱	تعریف و مفهوم تئوری و مدل
۲۶۴	معیارهای ارزشیابی یک تئوری مناسب
۲۶۵	مدل عمل منطقی
۲۶۹	کاربرد تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده در آموزش سلامت
۲۷۰	مدل اعتقاد بهداشتی
۲۷۰	بنیانگذاران مدل اعتقاد بهداشتی
۲۷۱	نمودار مدل بیکر و می‌من (۱۹۷۵)
۲۷۱	توصیف‌کننده‌های مدل اعتقاد بهداشتی
۲۷۳	کاربرد مدل اعتقاد بهداشتی در آموزش سلامت
۲۷۴	مدل قصد رفتاری
۲۷۵	مدل بزنف:
۲۷۶	دس مدل شبکه علّیت
۲۷۷	مدل پری‌سید / پروسید
۲۷۸	مدل پروسید
۲۷۸	توصیف پری سید
۲۸۴	تئوری یادگیری اجتماعی

پیش گفتار

پیشرفت و بالندگی هر جامعه مرهون آموزش و پرورش آن جامعه است. پویایی و بالندگی آموزش و پرورش نیز وابسته به کیفیت عملکرد معلمان آن جامعه است. با توجه به نقش محوری معلم در سازندگی جامعه، سزاوار است مسئولان آموزش و پرورش در گزینش معلمان با دقت و وسواس خاصی اقدام کنند و در نهایت معلمانی را انتخاب کنند که واجد ویژگی‌های خاص علمی، اخلاقی، شخصیتی و... باشند؛ تا بتوانند در تربیت نسل آینده موفق گردند. مسئولان نظام آموزشی باید عملکرد معلمان را به موقع مورد ارزیابی قرار دهند و در برطرف کردن نقاط ضعف و ارتقاء عملکرد آنها هیچ تلاشی مضایقه نکنند. آشنایی معلمان با الگوها و روش‌های تدریس و اشراف آنان بر موضوعات درسی، مسائل یادگیری، الگوها، مهارت‌ها، روش‌ها، راهبردها و فنون تدریس از عوامل عمده اثربخشی آموزش و پرورش می‌باشد. امروزه با وجود ایجاد تغییرات عمیق در نظام آموزش و پرورش و تغییر در سیاست‌ها و برنامه‌ریزی‌های آموزشی، بعضی از معلمان در رویارویی با مسائل و مشکلات آموزشی فاقد توانایی‌های لازم و اساسی هستند و از روش‌های قدیم و مهارت‌های سنتی و انفرادی برای اداره کلاس خود استفاده کنند. همین امر باعث کندی شکل‌گیری فرایند یاددهی- یادگیری و آسیب‌پذیری امر آموزش شده است. تحقیقات بی‌شمار نشان داده‌اند، بعضی از مشکلات اخلاقی و اجتماعی نوجوانان ما حاکی از جذاب نبودن محیط مدرسه و کلاس درس و کشمکش‌های این‌گونه دانش‌آموزان با معلمان و در نتیجه افت تحصیلی آنان بوده است. لذا وجود کارآمد معلمان کارآمد و ایجاد شرایط لازم توسط معلمان برای تسهیل در امر یادگیری در کلاس درس که مطابق نیازها و ویژگی‌های فراگیران باشد، لازمه جامعه امروزی و راه‌گشای بسیاری از مشکلات خواهد بود. بدین

منظور امید است کتاب حاضر با ارائه اطلاعات و مهارت‌های مورد نیاز معلمان گامی هرچند کوچک در مسیر افزایش کارآمدی آنان بردارد.

اهداف و طرح کتاب: این کتاب می‌تواند منبعی برای شناخت الگوها و روش‌های تدریس مورد نیاز یک معلم در کلاس درس باشد. لذا می‌تواند برای کلیه معلمان و دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان مورد استفاده و مفید فایده قرار گیرد. همچنین این کتاب می‌تواند به عنوان منبع درسی توسط اساتید گرانقدر دانشگاه‌ها جهت تدریس دروس اصول و روش‌های تدریس، الگوها و راهبردهای یادگیری و تدریس، سنجش و ارزشیابی مورد بهره‌برداری قرار گیرد. سعی مولفان بر آن بوده که با تکیه بر مفاهیم ساده و بنیاد علمی روز هر آنچه یک معلم جدیدالاستخدام جهت اداره کلاس درس خویش نیاز دارد، فراهم آورد. امید است مقصود مطلوب حاصل گردد. مطالب کتاب در نه فصل تهیه و تنظیم شده است. در فصل یکم کلیات جهت شناخت مفاهیم مورد کاربرد معلم چون روش، الگو، تدریس و... مورد بررسی قرار گرفته است. در فصل دوم اهمیت نقش معلم در آموزش و پرورش تبیین می‌گردد. در فصل سوم الگوهای یادگیری بررسی شده که معلم پس از لحاظ کردن تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان و شناخت کامل از ویژگی‌های منحصر به فرد آنان این الگوها را مدنظر قرار خواهد داد. فصل چهارم به برنامه‌ریزی تدریس معلم در قالب طرح درس سالیانه و روزانه به طور مختصر اشاره دارد. در فصل پنجم مدیریت کلاس درس توسط معلم و عوامل موثر بر آن بررسی شده است. در فصل ششم شناخت انواع الگوهای تدریس هدف می‌باشد. فصل هفتم انواع روش‌های تدریس معلم محور و شاگرد محور به تفصیل بیان شده است. در فصل هشتم هر آنچه معلم در خصوص سنجش و ارزشیابی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان مورد نیاز دارد، مورد تشریح واقع شده است و فصل آخر برای نمونه الگوهای مورد استفاده در درس بهداشت مورد بررسی قرار گرفته است. در تالیف این کتاب از آثار مختلف از جمله کتاب‌ها و مقالاتی که در بخش منابع و ماخذ پایانی ذکر شده‌اند، استفاده شده است که در اینجا لازم می‌دانیم از این نویسندگان تشکر نمائیم. از اساتید، صاحب‌نظران، معلمان و دانشجو معلمان گرامی تقاضا می‌گردد با راهنمایی و پیشنهادهای اصلاحی خود، ما را در جهت اصلاح کتاب حاضر در چاپ‌های بعدی یاری نمایند.